

מראי מקומות - פסחים

עב:

ועריות אין בו פטור מתעסק וחייב, ואילו לענין טעה בדבר מצוה, הדין הוא שפטור אף אם נהנה. וביאר, שלענין טעה בדבר מצוה, כיון שהיתה כוונתו למצוה זו, וגדר המצוה ליהנות בדבר זה, כגון לאכול צלי זה של אכילת קדשים, אין אומרים שכיון שנהנה מתחייב הוא, אלא אומרים שכיון שכוונתו ליהנות מחמת מצוה זו שטעה בה, הרי הוא טועה בדבר מצוה ופטור.

ד. והאמר רבא חייב אדם לשמח אשתו לדבר מצוה בתרומת הדשן (סי' רס"ה) הוכיח מכאן שתשמיש נחשב לדבר מצוה אף שלא בשעת עונה, ולכך התיר לאשה לטבול בשבת אף בטבילה שלא בזמנה, לפי שמכל מקום יש מצוה בדבר.

ה. חייב אדם לשמח אשתו לדבר מצוה בדבר שמואל הביא דברי האחייעזר (ח"ג סי' פג) שהוכיח מכאן, שגם הטועה בדבר מצוה מדרבנן, פטור. אולם הביא מהמהרש"ם שהביא מספר האשכול שהטועה בדבר מצוה דרבנן חייב חטאת. וכתב המהרש"ם, שצריך לומר שדעת האשכול שהמצוה לשמח אשתו לדבר מצוה (אפי' שלא בשעת עונתה) היא מצוה מן התורה.

ו. סמוך לווסתה כתב הרא"ש (נדה פ"א סי' ד), שאין מדובר במעוברת, לפי שבמעוברת פשוט שאין איסור לשמש סמוך לווסתה, כיון שהיא בחזקת מסולקת דמים. אולם התוס' רי"ד נקט, שתירוץ הגמרא בסמוך לווסתה מדובר במעוברת, שלכך אין מצות עונה לפי שהוא סמוך לווסתה, וכיון שהיא מעוברת אינו מקיים בזה מצות פרו ורבו, ועכ"פ צ"ע קושיית הרא"ש בנדה, שהרי היא בחזקת מסולקת דמים.

ז. בתרומה בערב פסח דזמנה בהול אי נמי שאני תרומה דאיכרי עבודה וכו' כתב הצ"ח (ד"ה נתחלף) שנפקא מינה בין התירוצים, בנתחלף לו שפוד של נותר במקום צלי של פסח בליל פסח, שאם טעם הפטור בתרומה הוא משום דערב פסח זמנו בהול, יש לומר כן גם לענין שפוד של נותר שהיה סבור שהוא פסח, אבל אם הטעם בתרומה הוא משום דאיכרי עבודה, א"כ יש לומר דאכילת פסח לא נקראת עבודה, ויהא חייב.

א. והאמר רבי יוחנן מודה היה רבי מאיר בבעלי מומין הקשה הצ"ח, מה ענין בעלי מומין, שלא עשה מצוה כלל, לעגל של זבחי שלמים, שעשה מצוה, שהרי כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין. וכתב שלכאורה יש ליישב שלר"מ אין חילוק כלל אם עשה מצוה או לא, שהרי ר"מ פטר אף כשהיו לו ב' תנוקות, א' למול בשבת וא' למול אחר השבת, ומל את של אחר השבת בשבת, ואף שלא עשה מצוה כלל, ומוכח שדעת ר"מ שהטועה בדבר מצוה אף אם לא עשה מצוה כלל, פטור, ולכך אין חילוק כלל בין עגל של זבחי שלמים לבעלי מומין.

נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי פירש רש"י, של קודש הראוי, ואכילת קדשים מצוה. ובאחייעזר (ח"ג סי' פ"ג סוף סק"ג) צידד, שבמצוה שאינה חיובית אין בה דין טעה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור, ולפי"ז מוכח שדעת האחייעזר שמצות אכילת קדשים היא מצוה חיובית.

ב. יבמתו נדה בעל פטור הקשה החזון איש (או"ח סי' קכ"ד עב:), שהרי לעיל אמרו שאם קדם ומל את של שבת בערב שבת, חייב לכולי עלמא, ואינו חשוב טועה בדבר מצוה, כיון שלא ניתנה שבת לדחות. ואם כן גם כאן לא ניתנה איסור נדה לדחות, וכן בלולב שהוציאו ברה"ה, וכן בכך גרושה שאכל תרומה, ומדוע החשיבו את אלו כטעה בדבר מצוה.

וביאר, שדוקא אם כבר מל את של שבת, שמעתה אין שום מצוה מוטלת לפניו עכשיו בשבת, וטעה וסבר שהתינוק שלפניו הוא של שבת, בזה אומרים שלא היה לו לטעות, ולכן אינו חשוב טעה בדבר מצוה. אבל אם שכח ששבת הוא, שלפי זה באמת מצות התינוק של ערב שבת מוטלת לפניו, ועל ידי המצוה טעה ושכח שהיום שבת הוא טועה בדבר מצוה. ולכך גם ביבמתו וכו', כיון שסבר שאין בזה איסור, הרי זה כשכח שהוא שבת וסבר שהמצוה מוטלת לפניו, וזה אכן חשוב טעה בדבר מצוה.

ג. אית דאמרי בההיא פטור הקשה האור שמח (שבת פ"א ה"ח ד"ה ויש להתבונן), מדוע לענין פטור מתעסק אמרו שכל שנהנה כגון המתעסק בחלבים